

A SZÖGÉVŐ

↳ Sántha József

A hajdani Paksi Halászcserda még élő törzsvendégeinek

„A söntésből kihajolni tilos!” Ezt a feliratot nézegette Zsiráf, aki körös-körbe járt az asztalok között, és érzékeny ajkainak kifinomult mozgásával lopva beleivott a mélyen magukba merült vendégek poharába. Meglepetésére Bözsörné ma megint a hűtőládák egyike elé telepedett, miközben a Kanonok asztalánál ott ült a Jogász, és Dupla Marcival, valamint a Rabbival voltak elmélyült hallgatásban. Egy tébolyult bortócsa terpeszkedett a söntés közepén, és ott ült a Művész asztalánál a mindössze egy hete idetévedt Hörcsögi is, aki a terem függönnyel eltakart terébe próbált napok óta bejutni, mert színpadon érlelődött képzeletét minden mesterkéltnél szinte a kéj hevületével tartotta izgalomban. Úgy vélte, ennek feltárása egyensúlyba hozná a kocsmá szellemi ürességét a látogatók lelki gazdagságával. Nehéz felnyitni egy ennyire összeszokott társaság emberi kapcsolatainak egész tárházát, gondolta, miközben csodálkozva hallgatta a Kanonok Zsiráfhoz intézett rövid szövegét, amely, bizonyos vonatkozásaiban, szintén a klasszikus darabok jeleneteit idézte fel benne: Ma reggel életének 5774. szögébe behalt a Szögező. Zsiráf, te ugyan rég nem vagy méltó arra, hogy az asztalunkhoz ülj, ám úgy döntöttünk, hogy meghívunk testvérünk temetésére, annál is inkább, mert drága barátunk reád hagyta a poharát, amely tárgyat te már régen nélkülözni vagy kénytelen.

Szirnyák, aki hajdan egy amatőr társulat sűgője volt, most bennfentesen hajolt Hörcsögihez, mondván, hogy ezek szerint nem véletlen Bözsörné üldögélése a zöldsárga fagyasztó előtt, ő már látja is, hogy a káposztafejek és a sárgarépa csokrai közé állították be a friss halottat. Zsiráf arccal előre közeledett a Kanonok szövegére, és most törökléte hátrált vissza állóhelyére, miközben a figyelem rá irányuló sugárnyalábjai miatt nem volt bátorsága, hogy bármelyikük poharába is beleigye. Sok esélye nem volt már, rég a lap aljára került, s hiúnak tűnt a remény, hogy valaha is helyet kínálják a Kanonok asztalánál. Mint egy alaposan hibernált, múltjától megfosztott személy, igazából okosabbnak gondolta magát, mint ez az ő lejárásában jeleskedő kompánia. Bözsörné reggel óta félálomban kötögetett, már legalább két méter hosszú zokni kunkorodott alatta, a Zsiráfnak köti, ez volt az általános vélemény a Művész asztalánál. Hörcsögi, aki talán a legkevesebbet értett meg a látottak alapján a történésekből, s jöttekor sűrűn belepislogott a vendégek maszká dermedt arcába, a barátjára várt, aki egy testes darabbal készült a söntés számára titokzatosnak tűnő, lefüggönyözött színpadára lépni, hogy megváltsa bérletét a hírből már ismert eposzi szereplők népes táborába.

Ha lezúduló hó, nyakig érő árvíz borítaná be a söntés környékét, Zsiráf egészen biztos volt abban, hogy vendégek akkor sem viselkednének másképp. Magukban éppen annyit morfondíroztak itt, s gondolatfüzérek hiú illesztgetése közben nem láttak át a szándékok homályos fátyolán, sóvárgásokból szőtt álmódosásaikon és az ellenük áskálódó kocsmáros rossz ízü gyanúsításán. Túlságosan egymáshoz szoktak már, sajátjuk

helyett is csak a másik nyelvét értették, a sajnálkozó vagy sópánkodó kézmozdulataikat, a belülről támadt szellőknek, kisebb viharoknak a mozdulásait egészen hétköznapi tragédiák nyelvén duruzsolták. Itt otthon érezték magukat, mint a borostyánba dermedt muslicák, és ha egy természetes kő hallgatag súlya egybe-roppantotta volna testüket, egészen biztos, hogy nem tiltakoztak volna az ármányosan bekövetkező tragédia ellen. Egyedül a Rabbi követte a Zsiráf mozdulatait, úgy tűnt számára, hogy egy bűvópatak ez az ember, a legmélyebben megalázott útra készülő, akivel még sok bajuk lehet az elkövetkezőkben. Tudta pedig ő is, mivel meglehetősen öregecskék voltak már a törzsvendégek, és minden újonnan felbukkanó kliens képes volt megbontani egy jól működő gondolkodás és szűkre szabott egyezés terét; mindez némileg ellentmond mindannak, amit a közös fájdalom, az egybefüggő megaláztatás még számukra jelenthet. Szirnyák Hörcsögi fülebe súgta, miközben Zsiráf belenyalt a poharaikba, hogy a vendéglős, Obolya úgy döntött évekkal ezelőtt, hogy a pultrál szemközti falmélyedést a törzsvendégek ravatalozójának rendezi be. Miért hagynák el az otthonuként is működőképes söntést, miért mászkálnának szét a törzsvendégek, amikor itt is csak az történik velük, ami máshol ugyanúgy megtörténhet? Hörcsögi igencsak heves elképzelést szimulált, mint aki erre semmiképpen nem számított, hogy valamely más jellegű színjáték folyhat a színpad mögött, mint azt ő már több mint egy hete megálmodta. Ideragadt, gondolta, tetszettek neki a kellékek: a fölöttébb delejesre puffadt pofazacskók, a söntés mennyezetéről lelógó, légszákként imbolygó halak, a kockás asztalokon párálló mocskos kezek, s Bözsörné, amint a semmibe köti két hurkapálcikával a harisnyáit. A Kanonok, aki úgy mozgatta a testét, hogy az az arcáról le nem vált, ott ült módfelett zsémbesen, miközben pedig az egész test az asztal alatt valamely leesett csikk után kaparászott. Beleragadt ebbe a lázaktól fölmart éjbe, a Jogász öröktől fogva jovialis arckifejezésébe, miközben ellentmondani látszottak ennek a bibircsókos orrok, a húsosra dagadt fülek, a lila erek től duzzadó élettelen ajkak. Ha azt akarta, csupasz testrészeket látott csak, annyira kézzel foghatóak voltak itt az orrcimpák, a szemölcsök, a néha öt centire elálló borzas szemöldökszőrök, a zsírba ragadt hajcsomók, a mézgás, ujnyi vastagságú, nyakakból kiduzzadó erek, különösen pedig az orrlukakból petrezselyem zöldjeként burjánzó szörcsomók. Még ha boncnoknak mentem volna sem lenne részem ennyi anyagszerű és testre függesztett kinövésben, avas zsírokat rejtő bőrredőkben, soha nem tapasztaltam volna meg, hogy a lélek miféle gyökereket ereszt a valóságba. Nem, soha nem gondoltam volna, hogy a test ennyire erőtlen a pusztulás ármányos családságaival szemben, gondolta Hörcsögi, s képtelen volt magát kiszakítani a jelenléte kínzó kötelekeiből. Már egy hete ült egyhelyben, amikor lassan tudatosodott benne, hogy az arcok az asztalok fölött gubbasztva ugyan ott maradnak, de a lábuk elsétálnak olykor, pókhasakat cipelvén, s csak az egyformaság örökös képzelet teremt meg a hely minden összeilleszthető részletének állandóságát. A falak is odatapadt fülekkel és szájból kirángatott nyelvekkel voltak dí-

szítve, mindent letéptek egymásról, ami méretes formája szerint kiállt, ugyanakkor nehézkesen gyözködtek magukat, hogy a közösségük egyfajta misszió. Igen, gondolta Hörcsögi, úgy ülünk itt, mint a húsdarabok a kocsonyában, egymás mellé dermedve, mégis az opálos légen át tekintetünkkel jól kitapinthatjuk egymás mozdulatlanságát. Ugyanakkor nagyon kínosnak találta, hogy a Művész túloldalán ülő vendéget — ha ült ott valaki egyáltalán —, csak mint egy szétfoszló, alakatlan, Androméda-ködszerű figurát volt képes beazonosítani, akinek személyisége ezáltal megbonthatatlanak tűnt. Mindenesetre megdöbbenette Obolya megjegyzése érkezésekor, mikor az első pohár felhajtása közben hirtelen fölé hajolva kijelentette, mint egy sokat tapasztalt hóhér, hogy ezt a gégefőt ő már látta valahol. Nehéz lett volna erről többet mondania, mint ahogy a légyfogóra ragadt legyek is egészen furcsán nyilatkoztak mindig a sorstársaikról. Azt képzeltek, hogy örömtáncot verdesnek szárnyaikkal az ő kárukra, hogy gúnyolódni velük, amikor oly csekély részeit érte a sárgás tenger felszíne, hogy ellenük rázkódik és reng ez a kulimász. Ők teszik mozgóvá, fenyegetően halálössé, ha lenyugodnának egy pillanatra, ha nem mozognának ellentétesen vele, akkor karnyújtásnyira lenne a szabadulás.

Legalább százszor elindult már Hörcsögi, hogy kimásszon ebből a hártás falú odúból, hogy képzelete szárnyait megmozgatva visszakéredzkedjék a tágasabb mindennapjaihoz, ahhoz, amit annak vélt, de aztán hamar rájött, hogy míg ő itt ábrándosan elüldögél, döntő fontosságú dolgok történhetnek akár a saját asztalánál. Mert a bábuk állnak még, a pálya szabad, csak ő a megmondhatója, meddig akar ebben a játékban részt venni, mikor csikordul benne valami elviselhetetlenné, élesedik egy kép iszonyattá. Szirnyák sok mindent tudhatott ezekről a dolgokról, de olyannyira elmerült a külső világ szemlélésében, hogy hasonlatossá változott a többi, látszólag élettelen bábhoz. A semmi mint egy folytonos zörej, amelyen áthallik régi életének bús hatyúdala, most megkísértette. Tudni vélte, hogy sem a közeledés, sem a távolodás nem bír itt igazi érvényességgel, egész életének szikár valója nézett vele szembe, azt a helyet szerette volna felkutatni — ezért is jött ide —, ahol a tér semlegessége mögött hirtelen megnyílik az agyában a helyszín sajátos fénytörése, ahol természete mélabújának minden hangszerén a saját dallamait hallja. Ha néha magától megszólalt — mert kérdésekre már napok óta nem válaszolt, pedig ő csábította ide Hörcsögöt, az első napon még telve volt minden megjegyzése sziporkázó szellemességgel —, akkor oly esetlegesen vonatkoztak szavai a jelenre, mint egy alfafáról lepottyant füge a gazdaágra. Legutóbb azt mondta a Rabbi felé bökve: Nemigen alkalmas személy e gyászos liturgiára. Aztán ott ült az asztaluknál a Művész is, nevetésgesen felpödört bajusszal, hegyes, csípős szakállal, mintha egy tengerparti teraszon égetné a nap, sokadik hete meg sem mozdította szalmakalapját. Ezen tűnődött épp a Rabbi, futtából nézve vissza a gyorsan tovasuhanó tájra, lehet, hogy rég eltávozott a Művész is az élők sorából: Kipotyogunk lassan, mint a fogaim, kihullunk az azonosságunk látszatából. De valami mégis óvatos-

ságra int, mondotta magában, itt az egymás szorgos figyelésében és a másik halálában történünk. S maga mögé pillantva látta, hogy Dupla Marci már megint darutollas kalapot öltve hogyan dicséri faji alapon a zsidókat, mint egy vetített kép, vonultak a falon az árnyékok, a megtörténtek és a megtörténendők, a kihámozott és a hámozatlan mondanivalók. Az írtások szélein gyűlik össze annyi kosz, mint Dupla Marci orcáján a megnevesedő mondanó, amelyet mind a Rabbinak szánt, tudván, hogy véges a klaviatúra, és mindig a legrosszabb pillanatban hagyhatja csak abba, mikor kijelenti, hogy a nevezett úriember az ő legkedvesebb zsidója.

A Szögező egyébként szerb volt, mondta a Jogász, már ha jól emlékszik, hiszen évek óta nem szólt egy árva szót sem, csak csendes lassúsággal a szögeit szopogatta. A magyaros leveket szerette, emelte meg a hangját, azért is tért be immár harminc éve hozzánk. Nem mintha, tette hozzá, valaha is közöm lett volna azokhoz az emberekhez, akik másokat ócsárolnak. A Jogász megkockáztatta azon kijelentést bő egy óra múlva, amikor már kezdtek a szemközi házfalak is a nap utolsó savanykás levébe megmártózni, hogy vélhetően nagy bajnak kell ott lennie, ahol a távozók visszahagyják arcuk lenyomatát. Rámutatott a Szögező székére, ahol valóban kivehető volt még a fa megmunkált ereztén kissé lapos, vad szenvedélyeket mutató, ragadozó harcsaarca.

Obolya némi elszántságot mímelő mozdulatokkal akarta megnyitni a függöny takarását, izgett-mozgott, mint aki egy súlyos és reá terhelő vallomástól szeretne szabadulni, de a dolgok helyreállítását siettető buzgalma néminemű ellenállásba ütközött. Bözsörné állt mellette, és olyan természetességgel jelentette ki, hogy a söntés már órák óta üres, a legények régen hazamentek, csak egy Hörcsögi nevezetű alak és a közben melléje betántorgó barátja adhatna a dolgoknak néminemű ellenfényt. Obolya rég nem hitt a mesékben, tudta pontosan, hogy ebben a kicsiny teremben mik is hangzottak el, még pontosabban tudta, hogy ezeknek a szavaknak volt némi színpadi mellékíze, és olykor meg tudta különböztetni a kellékeket az igazi szenvedélyektől. Még akkor sem hazudott magának, ha a bormérést eleven hullák tucatjai borították, akkor is kedélyesen mérte a sört, ha már csak asztal alatt voltak fellelhetők a rendelést blokklapjára precízen feldiktálók. Mindig úgy gondolta, hogy *kedélyes* évszázadoktól húzik a történelem, és a sérelmek feldolgozásának legbensőségesebb helye az ő kissé poros, avított kocsmahelye. Nem lehetett ő sem büszkébb, mint a Kanonok vagy a Rabbi, csupán tökéletesen visszafelé vezette le e két ember egyébként is ellentmondó személyiségét. A Művészt asztalán való szunyókálása közben az évek során többször is megfosztotta szörzetétől, Szirnyák poharába napokon át málnaszörpöt öntött; a Kanonok számára csak egy üres papucs volt, a Jogász egy, a koponyáján mérhetetlenül túlnőtt arc. A Rabbi olyan vizeken evező plüssmaci, aki minden semleges kikötőben zászlót bont, és otthon érzi magát, Dupla Marci pedig egy rozsdás szirmokat kibontó rózsaszál, aki éppen ebben a kocsmában szeretett volna megszabadulni régi, homályos bűneitől. S korántsem úgy viselkedett, mintha neki itt most

valami rejteni való dolga lenne. Hiába érkezett meg Hörcsögi barátja, Halfingör, s tette le bizalmatlanul a vaskos színdarabját a tegnapi pörkölttől ragacsos asztalra, már belépése pillanatában éreznie kellett, nagyon gyanús kapcsolatba került itt az ő műve a valósággal. Hiszen ahova belépett, az maga volt a színpad, ennél mesterkélebb, hitványabb pozőrök még a külvárosi bérházak körfolyosóin sem ráncigálják egymás üstökét, minden alak magán viselte jellemének túlsúlyát, lemászott róla és önálló életet élt, már ha annak lehet nevezni, amikor a Jogász arccal belebukott a leveses tálba, a Kanonok pedig az előtte sorakozó tizedik borospohár felhőrpintése után egy öblöset okádott a földre. No, ezzel is megvolnánk, mondotta, és gyöngyöző homlokára jeges borogatást kért. Obolya most nem riasztotta Bözsörnét, belenézett csak a hányadékba, mint a Tündérr királynő a tükrébe ébredése után, és azon töprengett, hogy mely húsfélesége is lehetett romlott, amit a Kanonok gyakorlott gyomra képtelen volt megemészteni. Dupla Marci ugyanannál az asztalnál ülven már többször átrágt a húst, az ízeit rég kiszívta, s ő is úgy gondolta, állagában volt valami, amely szinte fölőleszen a saját teste romlandóságára emlékeztette. Magában annyit mondott csak a hányadék fölél hajolva: A hallesnek tömjénszaga van!

Hörcsögi nem pontosan értette barátja szokatlan gesztusait, ő bizony már sok mindenen keresztülmenvén az utóbbi héten leginkább a Művész mozdulataira figyelt, aki percek óta szivarját akarván meggyújtani, hol a jobb, hol meg a bal bajszát lobbantotta lánggra. *Eliramlik az élet*, hajtogatta, miközben füstlőgő arcdíszeit stimulálta. Egyébként is csak azért járok ide, tudd meg, Obolya, az igazságot, mert itt nem szarnak le a galambok, mint ez a Boulevard de Saint Michelen oly gyakorta megtörtént. Halfingör nem tehetett róla, hogy a kelletténél is nagyobb figyelem irányult felé, s mint általában minden újonnan jöttnek, mind külön-külön meg szerették volna mutatni a tudományukat, s nem lehetetlen, hogy még a Kanonok is az ő öröme ereztette ki rég a torkán savósan incselkedő gyomornedveit, s a Rabbi is hirtelen kis játékainak egyikébe kezdett, amikor a fal felé fordulván, Obolya figyelmét elterelve, odaerestett egyet, óvó szemekkel nézvén, hogy műszere iránt nem kelt-e a szokásosnál is nagyobb érdeklődést. Mikor világos van, képtelen vagyok leoltani a lámpást, elnézést a tapintatlanságért, fűzte még hozzá, miközben a csőben maradt hűgyadékot a terem felé fordulva szemérmetlen mozdulatokkal kirázta. A Zsiráfnek jól jött ugyanakkor az általános mozgolódás, mert egy pillanat alatt letarolta a Művészek asztalát, Halfingör pohara úgy lett üres, hogy annak tartalmát meg sem kóstolhatta. Ez őt újabb töprengésre készítette. Elgondolkodott azon, hogy Szirnyák miért dugja fejét az asztal alá már egy fél órája, és még a poharát is csak üggyelbajjal képes a szájához igazítani. Mély, öblös hangon szólt ki aztán, még az asztal lapja is megemelkedett: Nagy valószínűséggel a Zsiráf már megint összeszarta magát, mondotta. Illetlen dolog, s még inkább az teszi emlékezetessé, hogy jótévőnk és barátunk temetésére gyűltünk ma össze. Bözsörné egyből kergetni kezdte a szerencsétlent, aki nem is menekülhetett, hiszen csetlő-bot-

ló lábait hamar kigáncsolták. De az alaposabb vizsgálat negatív eredményt hozott, a Zsiráf megdicsőülten került ki Bözsörné kezei alól, s most már csak azon folyt a vita, hogy ha a Zsiráf nem, akkor valaki más késett el a színpad mögél való igyekezetében. Csípős volt ez az illat, s az egész teremre lassan kiterjeszkedett, amikor Szirnyák hirtelen felállt, és annyit mondott: *Hajb, merre menjünk, hogy Délre jussunk?* S ezzel kibillegett a söntésből nyíló folyosóra. Halfingör valóban egy olyan káprázat részesének érezte magát, amelybe egyre beljebb haladván sejtelve sem volt, hogy innen hova nyílik ajtó, s hogy egyáltalán nyílik-e. Már azt is megkérdőjelezte magában, hogy ez a söntés valóban szülővárosának része, s nem valami rémlátomás, esetlegesen hamar elfluxáló életének pokoli büntetése. Ó, élet, te tengermély, hunyorgó szemű bárcás, bődült most fel a Művész, és közel hajolva Halfingörhöz belesúgta annak fülébe, hogy itt senki sem az, aminek látszik: A Kanonok nyugdíjas levélkihordó, a Rabbi könyvelő egy baromfikereskedésben, Dupla Marci felfüggesztett üzemorvos többszörös fenytékkal, s ő, egyedül csak ő az, aki elmondhatja magáról, nem érez semmiféle *meghasonlást*. Hörcsögi most mélyen együtt érzett barátjával, hiába is kezdett el énekelni a Rabbi: *Szól a kakos már, majd meg virrad már*, s hiába hozott asztalukhoz egy újabb kört Obolya, mindez olyan híg és vizes volt, annyira kikényszerített színpadiasság, hogy elméjének elborulásával kellett számolnia, amikor Halfingör határozott lépésekkel megindult a zöldésé mélyhűtő irányába, s ajtáját kissé megnyitva belesuttogott valamit annak láthatatlan terébe.

Hogy történhetnek itt meglepetések, s olyan mély sebek nyíllhatnak, amelyeket Hörcsögi frissen ideszármazott, úgyszólván utcáról besétáló barátja okozott, ha nem is váltak egy pillanat alatt köztudottá és így érvényessé, őt mindenesetre arra kényszerítették, hogy ezen túl egészen másként szemlélje a dolgokat. Ha egy beteg, teszem azt fel, fogja magát, és besétál a műtőbe, kezébe veszi a szikét, és a legnagyobb természetességgel belevág a másik beteg hasába, ez olyan unikum, amely megérdemli a botrány nevezetet. És ha az előbbi eset a jelenlévő orvosdoktorok semleges jóváhagyásával történik, ez a csodán is túlmutat, valamely árulás vagy összeesküvés fogalmával illelhetni. Márpedig itt az történt, hogy Halfingör cselekedetéhez mindenké a legteljesebb közönyösséggel viszonyult, senki nem emelte föl a szavát, senki nem beszélt plágiumról, mintha csak a saját konyhájában tett-vett volna, és úgy igazta le, tette a maga cselekedetei helyszínévé a söntést, mintha tudná már annak minden, a lelkekben gyökerező törvényszerűségét. Lehetséges-e, gondolta Hörcsögi, hogy ami neki egy hét alapos kutatásai nyomán sem vált világossá, az a barátja számára néhány óra alatt természetes és tűrhető valósággá vedlett?

A madarak azért tovább énekeltek Auschwitzban, mondta hirtelen a Rabbi, és távoztával olyan csönd lett, hogy még Obolya is félni kezdett a saját árnyékától. Van olyan pillanat, amikor a csönd ön maga lényege szerint megteremti a belső tér ürességét, hogy akik bent rekedtek, azok sem érzik már helyenvalónak, sem valóságosnak a saját jelenlétüket. *Egy kívülálló, ha*

volna ilyen, bizonyára többet tudna mondani az efféle helyzetekről, tűnődött a Művész, amint ő is a távozás gondolatával kezdett el kacérkodni, ugyanakkor odafordulván a ködszerű figura által bitorolt székhez, megleltette, hogy Saljapin pohara már napok óta üres. Dupla Marci végigsimított homlokán, és megörökönyödvé tapasztalta, hogy gondolatai megjelentek valamiképp tar-sima üstökén, mintha lesétált volna megint óvatlanul egy bársony szőnyegről, amelyről lelépnie ebben a társaságban nem volt ildomos. Hörcsögi arcán most úgy gyalogolt át az ifjúság, mint Bözsör úr ama ritka napokon, amikor jégbe fagyott testével előmerészkedett a mélyhűtőből, és feljlesztette az ágakon gubbasztó delikvenszeket. Egyedül a visszalopódzó Szirnyák lett vidámabb, ő, mint néhai sűgő, jól ismerte a művészek szövegbeli elbizonytalanodásait, és mindig úgy érezte, hogy egy új gondolat jelentkezése miatt veszítik el a színészek a mondanivalójuk fonalát.

A sűgő betalált a gatyájába! — mondotta a Jogász, a Kanonok pedig nem mondott édes viszontlátást. Ezzel együtt ő is felemelkedett, és ujjaira nőtt sűrű bozontjaival megkereste Bözsörné vállát, aki most legalább olyan bennfentesnek tűnt, mint egy bűvészegéd, aki pontosan érti a történések sebszéleit, tudja, hogy ki mekkora súlyokkal áldva menekül, és a rontásból miként is térhetnek majd vissza. *Induljunk el Te meg én!* — mondotta, egészen ráhagyatkozva Bözsörné önzetlen segítségére. Azzal együtt feltűnő volt, hogy mihelyt valakit kivezetett a vécésnő a söntésből, hárman is belekapaszkodva tértek vissza, hogy aztán néhány perc múlva újra csak, nem bírván az erős ellenfényt, vakon meneküljenek az *öltözőbe*. A budidáma ugyancsak ügyesen mozgatja ma a bábokat, elmélkedett Szirnyák, miközben combjait szétvetve, annak közét lábszárai csendes lengetésével szárogatta.

Alattomosak voltak szélsőségesen, mindegyikőjük olthatatlan kedvvel és magukat bíró akarattal tántorgott vissza, de a legkevésbé sem vették figyelembe, hogy az emberek önfényük fogytával már nem lehetnek megjelenésük kizárólagos gazdái, mások szemében és tudatában járatos alvajárók, akik éppen a visszatérés látszatában veszítették el a hitelüket, az erejük tette, amely az összeszedettség illúziójába kergette őket, hogy nyomorukat, külszínne soha nem kápráztatható valójukat jelenlétük gyökereihez kössék. Egy ideig Hörcsögi a Saljapinnak titulált üres székre figyelt, mert feltűnő volt számára, mintha valaki a hangját köszörülne, és a levegő kikutatathatlan sűrűségéből megérintené Obolya által imént feltöltött poharat.

Egyszer csak azon kapta magát a Művész, hogy egyedül ül a söntésben, mintha évszázadok suhantak volna el fölötte, Bözsörné takarította a helyiséget, teljes harci díszben buzgólkodott, kezében felmosórongy nyele, középen egy tisztasági ördög-szekér, rajta vödörök, fertőtlenítő- és takarítószerek. Asszonyvágt a hetedik napon, amikor a legnehezebb! — kiáltott fel. Ha mások mondanak rólad valamit, kedves Saljapin, nem érted, ha te mondasz másokról valamit, éppúgy nem érted. Nem értheted, amit mások nem értenek, és nem érthetik mások sem, amit te

nem értesz. A természet lepkefing, és az emberi szokások riasztók, egy kisebb közösség a meg nem értés nyelvét próbálgatja, mondotta, miközben Bözsörné többször átültette a Művészt magányos monológja közben, míg végül betelerelte őt is a közös öltözőbe, jól tudván, hogy Obolya rég bekérette halottas ruhákat, mivel némi dicsfényel szerette búcsúztatni az ideiglenesen távozókat, mert a kocsmáros szerint az idő sosem ér véget, megakadásokban és ismétlődésekben hág egyre magasabbra, és lesz egyre ünnepélyesebb.

Öltönyeikben elegánsan, mintha találkozásuk lenne régebbi önmagukkal, távolságtartóan és a patyolattiszta söntés rájuk kényszerített idült józanságában, ugyanakkor mégis követelőzően, hiszen érezték, talán az utolsó lehetőségük, hogy visszahozzák kiérlelt, legszebb pillanataikat, amelyeket valahol elhagytak vagy feléltek, valahogy úgy, mint egy tönkrement herceg, aki utoljára néz ki kastélya legkedvesebb ablakán, ahol már az új tulajdonos parcellázza barbár léptekkel a rózsakert még teljében lévő virágai között a tervezett kuglipálya helyét.

A megnyúlt boltíves ablakokból szűrt fények gyülekeztek a terembe, a bevonuló társaság teljes dicsfényben állt a szétnyílt függöny előtt, ahol a Szögező potrohos teste kimagaslott a koporsóból. Mintha vadkecskék legelték volna le a koszorúk elszáradt töviseit, de a szalagok még Obolya jóvoltából kimondták és írásba foglalták e nemes férfiú egész életének legjelesebb cselekedeteit. A Kanonok és a Rabbi színjőzanon álltak a koporsó mellett, egymás szavába vágva igyekeztek a hely vendéglátóipari jellegének értékeit hangsúlyozni, ahogy az utca sem válik temetővé, ha ott egy kedélyes gyalogos meghal. Élő testek mellett akadnak holtak, mondta egyikőjük, a másik elevenebbnak mondotta a Szögező tetemét, mint ahogyan ők valaha is kinézhetek. Még egy olyan túlzóan összetett mondatba is belekezdett a Rabbi, amelynek végső kicsengése akár az is lehetett, hogy a halottak sokkal boldogabbak náluk. A Kanonok határozottan opponált a koporsóban fekvő test halottságának túldimenzionált képzete ellen, és azt a megjegyzést tette, hogy ha osztunk és szorzunk, egy halottal mindig kevesebb lesz. A Rabbi igen ékes gesztusokkal hagyta jóvá a Kanonok minden kijelentését, majd arra terelte beszéde fonalát, hogy adnák át a szót a megboldogultnak, hiszen ő a legilletékesebb annak eldöntésében, mit is szeretne eme ünnepélyes órában hallani, amikor egy kisebb élesebb ködszerűség tűnt föl a koporsó mellett, egy megrázó és fájdalmas orosz egyházi éneket kántált, hogy aztán hangjával együtt újra szétfoszoljon. A hosszabb csend után, mivel a Szögező, ezek szerint, nem akart megszólalni, kifejtette, hogy ő nem tud mihez kezdeni a halottal, hiába is feküdne mellé, és tenne úgy, hogy számára már bevégeztetett, viszont javasolja, hogy a leggyengébb láncszem, Zsiráf búcsúzzon el önmagától, mintha ő feküdne most a ravatalon. A Zsiráf egyből, belefelelkezve a szerepébe, egy vadonatúj koporsót kért, hogy a hitelesség ne csorbuljon, s megfelelő átéléssel vehessen búcsút a Szögező helyett önmagától. Obolya ordibálva próbálta fehér köpenyére felrángatni sötét öltönyét, kijelentve, hogy egy koporsó semmi-

képpen nem egy fogpiszkáló ára, s ő még soha sem szennyezte be a kedves eltemetendő vendégeinek végső nyughelyét egy kétes illetőségű személy hullájával. A Művész lángoló orcájával, amelyet az egyszerre meggyújtandó két szivar körüli ténykedése okozott, óvott mindenkit, hogy túlzó általánosítással arra a gondolatra tenyereljenek, hogy *ilyen ez az ország*. Nem, kiáltotta, csak mi vagyunk ilyenek, kedves uraim, mindamelletten igen bőven belefér a testünk az ország bundájába!

A koporsó fedelének helyreillesztése eltakarta a harcsaarcú Szögezőt. Látták még, amint enyhén szája fölé simuló orra és homloka tülemelkedik az egész orcáját keresztülszelő ajkakon, mint egy fölszelésre váró hatalmas vekni, szeméinek héja zsebre tehetővé tárgyasította a végső pillantását, ahogy a forgóajtóba rekedten megtalálták, s aztán a megfelelő gondossággal jártak el, hogy saját halottukká nyilvánítsák. A Zsiráf kért szót, de csak annyit mondott, nem találtak-e a zsebében egy foghíjas fésűt, amelyet évek óta keres mindenféle poharakban. Obolya azon kéréssel fordult a gyászoló gyülekezethez, nem lenne-e célszerű a halottat szíven szúrni, hiszen nem venné jó néven, ha mint mások is, a halála után még jelentős fogyasztással terhelné évek óta veszteségesen működő kocsmája borkészletét. A gyászoló gyülekezet csak mint egy romlott virslit engedte el a füle mellett a kocsmáros szavait, legszívesebben mustárral kenték volna be az oktanulni szóló száját. De ehelyett egy méretes pezsgősüveget bontottak a most asztalként szolgáló koporsófüdőlen, és még Bözsörnét is odaszólították, mint aki régebben jegyben járván a halottal, semmiképpen ne vonja ki magát az eszem-iszomból. A kocsmáros most aztán végképp kikelvén magából, egyszerűen a koporsó tetejére helyezte egy számlát, és még rajzszeeggel oda is erősítette, amely az elhunyt Szögező több évi, tetemesnek mutatózó kifizetetlen fogyasztásait tartalmazta. A Jogász hivatásánál fogva áttekintette az eposzi méretű irományt, közben nagyokat nyelve, hiszen általa soha nem ízlelt *harcsapörköltökről*, vadragukról, kacsacombokról, velővel töltött ínycsokokról, salátákról, fűszerekkel vastagon héjazott *beefsteakekről*, amelyek, emlékezete szerint, soha nem szerepeltek a legegyszerűbb ételeket tartalmazó étlapon. Nem beszélve a legdrágább francia pezsgőkről és orosz kaviárokról. A végösszeg egy fehérorosz udvarház értékével volt összemérhető, és a Jogász úgy tekintett a számlára, mint egy igényes irodalmi műalkotásra, amelynek az elhunyttal való pénzügyi kapcsolata nagyon is kétségbe vonható. Majd beköttetjük, és keresek egy kiadót, amely Önt híressé teszi, szövegezték oda emelkedett kedvvel Obolyának, és máris belehamarkodott öblös poharába, amely a kocsmáros által érlelt pezsgőszerű nedűt tartalmazta. Mind ott álltak körben az elhunyt Szögező asztalánál, amely most valóságosan a mélybe ért, megalapozott helyként mutatkozott. Valamennyien adakozó kedvükben voltak, a Művész egy egész palack száraz vörösbort rendelt és fizetett ki azonnal, a Kanonok a marhapörkölt aljának sűrű levét kérte felmelegíteni, és hozzá foszlós, kemencében sült kenyeret is rendelt, a Rabbi a libamáj zsírjának hagymával bőven dúsi-

tott maradékból kért egy porciót, míg Szirnyák a tavaly télen a szomszédos asztalnál megszimatolt szilvóriumból rendelt egy egész pohárkával. Szinte egymást hevítették és bátorították, ha nem hergelték, amihez Zsiráf csak egészen jelentéktelen dologgal járult hozzá, fogpiszkálót rendelt, pontosan annyi darabot, amennyien most a Szögező koporsóját szám szerint körbeállták, azaz eggyel többet, mert úgy gondolta, hogy egy kihegyezett pálcika az elhunytak is jár. Azonnal fizetett, amely gesztus kissé feldühítette Obolyát, aki kénytelen volt egy nagyobb bankóból egy egész kis összeg visszajáróját a Zsiráf markába leszámolni. A legnagyobb meglepetést ezen az estén mindenképpen Bözsörné szolgáltatta, aki nem volt rest a közeli kocsmából egy egész sült csülköt rendelni, jól tudván, hogy az efféle ínycsokok a nevével vesztette kocsmátlapjáról már rég kikoptak, miután maga a cégér is rég eltűnt az utcai homlokzatról, talán csak a hulló vakolat alatt maradt belőle egy inci-finci töredék.

Amíg a csontokat ropogtatták és szájuk körül gondosan törölgették a zsiradékot, újabb palack borok kerültek elő, részben Hörcsögi, másrészt Halfingör jóvoltából, de még a Jogász is újra odatette magát, és egy egész üveg skót whiskyt rendelt, amely palack legalább harminc éve száradt egy kulccsal zárható vitrinben, pontosan azt sem tudta Obolya, hogyan is került oda, és érettvizelet-színe ellenére mit is tartalmazhat. Csak sokára vették észre, hogy az asztalként szolgáló koporsófüdőlen alól apró, pattogó hangok hallatszanak, mintha egy festmény olajrétegének felülete repedezne, egy tükörsima jelenletbe vágnának bele ezek a percek. A felbontott palack örömkönnnyekkel vizezte fel a soha nem kóstolt nedű aromáját, egyértelműen és kihívóan a Szögező érdemének tudták be, hogy létezik a világ eme kicsinyke szegletében ilyen íztelenség, ám az egyre élesedő hang hamarosan más jelenségekkel is társult, amelynek következtében hamarosan csalóka visszhangtalanság kezdte eluralni a maga szabad szökevényeiben kitérő mámort. Ki is volt ez a Szögező, kérdezte egyszer csak a Jogász. A Művész olyan mereven bámult a megbombolt asztalra, mint aki harmadszor támad föl ezen a napon, míg a Rabbi azon a véleményen volt, hogy a koporsófüdőlen ingása a túlerőltetett gyázmunka eredménye, ekképp lettek a Krisztus sírját őrzők is szemfényvesztés áldozatai, míg a Kanonok rosszalóan megjegyezte, hogy még ennél is határozottabb jelzésekre vár a hit, úgyszólván egész érvényes valójuk rögtöni odaadását kéri tőlük számon. Mindenki a poharát mentette, amikor szétesett a koporsófüdőlen, és a Szögező arca, hatalmasra nyílt szája mint apró rovarokat gyűjtötte magába a *deszka* szögeit. Nem tudták eldönteni, miféle feltámadás, újraéledés ez. Szerencsére a halott nem kért semmiféle alkoholt, csak egy fogpiszkálót rendelt, amellyel a koporsó szögeit, mivel túl nagyok voltak ahhoz, hogy hatalmas száján átszűrve lenyelje, fekvő helyzetéből felülve lassan fogai közül kipiszkalta.

Ami elfeledtette a ravatal körül állókkal, hogy saját egyéniségük elrongyolódott terheit hordozzák, az a Szögező meztelen testének koporsóból kibuggyanó valóságosan tárgyiasága volt. Felpuffadt hasából méretes szögek álltak kifelé, és olyan sűrűn

borították ezt a domború felületet, akár a sündisznó tüskéi a kis állat hátának egészét. Mintha eddigi életében azon dolgozott volna, hogy a töménytelen elfogyasztott szögvasak valahová rögzítsék a testet, ellentétesen minden logikával, ő belülről szeretne volna magát az idő falára felfeszíteni. A megbombolt agy elkínzott teste tudatában még tovább pulzált, szeméi lassan fogták föl a kívülálló szelíd gyászkorúsát, de ugyanakkor jeleztek is, hogy fokozatosan befele fordulván a pupillák eltörölték a kinti világ be nem lakható tágasságát, és mint egy soha meg nem pendített cimbalom húrja, kikölcsonözni vélte magát az időből. Obolya azonmód rendelkezett, egy újabb koporsót hozatott be raktárából a végképp elpihentnek, és a szokatlan helyen falba vajt szűk nyílásba a Rabbi és a Kanonok szó-díszsorfala közben becsúszatták.

Másnap reggel a munkába indulók jelentették, hogy a névtelen és az egyes vélemények szerint rég bezárt kocsmá falából egy koporsó áll ki háromnegyed részt, akadályozva az arra járókat a zavartalan közlekedésben. A helyszínre érkező rendőrség behatolt a söntésbe, de törött bútorokon, üres palackokon és egy koporsóraktáron kívül semmit sem talált, miközben egy érces hang igencsak fennköltén zengett, kissé hátráltatván a nyomozó személyt a körületekintő munkájában. Az utcára tolt koporsóban fekvő, harcsaarcú elhunytól az alapos nyomozás során kiderült, hogy egy, a maga idejében híres Szögező teteme, aki valójában nem volt képes a művészetének tárgyát képező vasidomok megemésztésére, sem más módon megszabadulni a bőséggel fogyasztott kellékektől, s így nagy valószínűséggel, szögmérgezésben múlt ki. A ravatal mellett étek még a vaskos halotti gyertyák, de sárga lángnyelvekre már vastag por rakódott. A teremben mindenfelé elhányt holmik hevertek, azt a borzongató érzést kelte, hogy gazdáik minden pillanatban visszajöhetnek a fogasokra akasztott ruhákért, mert nem kézzel fogható sem a jelenük, sem a múltjuk, s így bármikor szükségük lehet ezekre a kihűlt fészekként alálógó jelmezekre. A helyszínelő nyomozó csupán egy két méter hosszú harisnyát vizsgálgatott alaposabban, majd ezt is félretéve úgy döntött, hogy talán a rejtélyek maguk szülik az eleven valóságot, s ennek a felismerésnek a bátorító tudatában próbálta megtalálni az előbb még nyilvánvalónak tűnő kijáratot. De bármerre is fordult, mindig ugyanabba a bejáratba botlott, olyan furcsa, vele alig kapcsolatot akaró külvilágot sejtett a falon túl, hogy ültében többször is letörölte az izzadó vakolatról lassú kétségbeesésének nyirkát, mire Obolya előzékenyen máris elé helyezte az első fröccsöt, Bözsör úr pedig, idejét érezvén, hogy megmozgassa elgémberedett tagjait, nehézkes lépésekkel kísértalt a mélyhűtőből. *És minden jóra fordul és a dolgok minden módjára jóra fordul, ha a lángnyelvek összehajlanak a tűznyaláb koszorújában, és egy lesz a tűz meg a rózsza* — mondotta szelíden maga elé, miközben a hosszú harisnyából kirángatta a teljesen belegabalyodott Zsiráfot, aki máris belenyalt a teljesen gyanútlan nyomozó poharába.